

J. Bb.

Pięćdziesięciolecie Polskiego Towarzystwa Geograficznego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/2, 434-435

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

8. R. Z. Klekowski, *The Department of Experimental Hydrobiology of the M. Nencki Institute of Experimental Biology*. „Ekologia Polska”, seria B, nr 1/1963, ss. 89—91.
9. J. A. Chmurzyński, *Pracownia Etologii Zwierząt Zakładu Biologii Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN w Warszawie*. „Przegląd Zoologiczny”, nr 3/1966, ss. 165—174.
10. J. A. Chmurzyński, *Research on Animal Behavior at the Nencki Institute of Experimental Biology*. „Acta Biologiae Experimentalis”, nr 1/1966, ss. 79—94.
11. M. Bogucki, *Kazimierz Białaszewicz*. Tamże, nr 1/1947, ss. 1—8.
12. W. Niemierko, *Prof. dr Kazimierz Białaszewicz*. Tamże, ss. 9—17.
13. M. Gieysztor, *Alfred Litiński*. „Polskie Archiwum Hydrobiologii”, z. 11 (supplement), 1963, ss. 7—14.
14. L. Kuźnicki, *Działalność naukowa i społeczna prof. dra Jana Dembowskiego*. „Kosmos”, z. 1/1964, ss. 4—19.
15. L. Kuźnicki, *In Memory of Jan Dembowski*. „Acta Biologiae Experimentalis”, nr 1/1964, ss. 183—194.
16. S. Dryl, L. Kuźnicki, *Jan Dembowski, 26 XII 1889 — 22 IX 1963*. „Przegląd Zoologiczny”, nr 3/1964, ss. 191—201.
17. L. Kuźnicki, *Jan Dembowski — migawki z życia*. [W:] J. Dembowski, *Okiem biologa*. Warszawa 1968, ss. 264—283.
18. R. Klekowski, *Profesor dr Mieczysław Bogucki*. „Polskie Archiwum Hydrobiologii”, nr 1/1967, ss. 1—6.
19. *Pięćdziesiąt lat działalności Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego, 1918—1968*. Opracowanie zbiorowe pod redakcją H. Adlera. Warszawa 1968.

Leszek Kuźnicki

PIĘCDZIESIĘCIOLECIE POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO

W dniach 19—21 września 1968 r. odbył się w Warszawie uroczysty zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego z okazji 50-lecia jego istnienia. W zjeździe wzięło udział kilkuset członków krajowych i kilkunastu zagranicznych członków honorowych Towarzystwa. Wielu zasłużonych członków udekorowanych zostało podczas zjazdu Złotą Odznaką PTG.

W bogatym naukowym programie zjazdu w referatach znalazły omówienie zarówno problemy przeszłości PTG oraz przeszłości geografii polskiej (J. Kondracki), jak i perspektywy przyszłego rozwoju tej nauki (S. Leszczycki).

Uczestnicy zjazdu dysponowali dwoma publikacjami jubileuszowymi: księgą pamiątkową *Polskie Towarzystwo Geograficzne w pięćdziesiąt rocznicę działalności* (Warszawa 1968) oraz numerem specjalnym miesięcznika wydawanego przez PTG „Poznaj Świat” (nr 9/1968).

Księga pamiątkowa zawiera artykuły: o powstaniu PTG (B. Olszewicz); o jego rozwoju i działalności (J. Kondracki); o innych polskich organizacjach geograficznych (A. Zierhoffer, L. Czechówna, J. Czyżewski). Przynosi też charakterystykę działalności regionalnych oddziałów PTG, życiorysy członków honorowych PTG, a nadto opis zorganizowanej przez PTG wyprawy jachtem „Śmiały” do Ameryki Południowej.

Szkoda jednak, że w tej jubileuszowej publikacji zapomniano o członkach korespondentach PTG, wśród których było wielu tak wybitnych Polaków, jak Bronisław Grąbczewski, Aleksander Janowski, Stanisław Pawłowski, Ludomir Sawicki, Jerzy Smoleński, Paweł Sosnowski, oraz takich uczonych zagranicznych, jak Lucien Gallois, Maurice Lugeon, Olinto Marinelli, Emmanuel de Martonne.

Jubileuszowy numer „Poznaj Świat”, ozdobiony na stronie tytułowej wizerunkiem Złotej Odznaki PTG (niestety odmiennej od tej, jaka jest emblematem Towarzystwa i jaką zaprojektował wybitny artysta-grafik Adam Póltawski, 1881—1952),

m.in. nakreślił sylwetki twórców PTG (J. Kondracki), dał charakterystykę działalności zmarłego niedawno geografa J. Czyżewskiego (A. Jahn) i zamieścił artykuł o Vidalu de la Blache, założycielu francuskiej szkoły geograficznej (J. Babicz).

J. Bb.

EKSPOZYCJE GEODEZYJNE W MUZEUM TECHNIKI W WARSZAWIE

Ekspozycje związane z historią geodezji mają w warszawskim Muzeum Techniki od końca 1966 r. charakter ciągły dzięki zarezerwowaniu przez to muzeum stałego dla nich miejsca¹. Celem ich jest przedstawienie postępu technicznego w geodezji oraz coraz to zwiększających się zadań geodetów w gospodarce narodowej. Tematyka scenariuszy tych ekspozycji jest opracowywana przez Komisję do Spraw Muzeum i Wystaw Stowarzyszenia Geodetów Polskich, a ich kompozycja — przez pracownię plastyczną Muzeum.

Z okazji 50-lecia odrodzenia Polski została w dniu 9 listopada 1968 r. otwarta wystawa obrazująca *Polskie środowisko miernicze w okresie 1918—1968* oraz zbiór narzędzi geodezyjnych polskiej produkcji *Od Gerlacha do PZO*.

Pokaz działalności polskich środowisk mierniczych, którego scenariusz opracował mgr inż. S. J. Tymowski, podany był w postaci plansz statystycznych, czasopism oraz fotografii.

W okresie międzywojennym z podstawowych prac pomiarowych została wykonana na obszarze całego kraju osnowa geodezyjna. Doniosłe znaczenie gospodarcze miały również prace związane z przebudową ustroju rolnego: na obszarze przeszło 2,6 mln ha dokonano parcelacji, a na ok. 5,5 mln ha scalenia gruntów.

W latach najazdu hitlerowskiego na ok. 4000 geodetów, działających w 1939 r. (w 1918 r. było ich tylko 800), straty w poległych i pomordowanych oblicza się na ok. 1200 osób. Prace pomiarowe były w tym okresie nadal wykonywane w związku z kontynuowaniem przez okupanta scalania gruntów².

Ekspozycja zawiera również dane o działalności środowisk geodezyjnych w latach 1945—1968. W 1945 r. założono Związek Mierniczych, jednoczący wszystkich geodetów niezależnie od stopnia wykształcenia technicznego. W 1948 r. Związek wszedł w skład Naczelnej Organizacji Technicznej, a w 1953 r. został przemianowany na Stowarzyszenie Geodetów Polskich. Liczba członków urosła do listopada 1968 r. do 8594, co świadczy o wielkim rozwoju geodezyjnego szkolnictwa średniego i akademickiego.

Ze względu na nowe granice państwowe została w tym okresie ponownie wykonana na obszarze całego kraju osnowa geodezyjna, oparta na najnowszych metodach geodezyjnych, a pomiary związane z osadnictwem na Ziemiach Zachodnich objęły ponad 6 mln ha.

Szkoda natomiast, że dla pełniejszego obrazu działalności środowiska geodezyjnego w Polsce Ludowej nie podano na wystawie informacji o pracach nad mapą gospodarczą kraju, o pomiarach grawimetrycznych oraz o obserwacjach z dziedziny geodezji satelitarnej.

Pomysł ekspozycji *Sprzęt geodezyjny od Gerlacha do PZO*, której scenariusz opracował mgr inż. S. Walczak, był bardzo trafny, gdyż półwieczny polski dorobek w tej dziedzinie był mało znany nawet w środowisku geodezyjnym.

¹ Por. informacje o kolejnych ekspozycjach w nrach 2/1967 (ss. 479 i 485) i 4/1967 (s. 877) „Kwartalnika”.

² Dawало to możliwość geodetom współdziałania w terenie z AK, AL i Batalionami Chłopskimi.